PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA

Teknologiajohtaja Lauri J. Kangas

Eduskunta
Talousvaliokunta

Viite: U 50/2026 vp

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO ASIAAN U 50/2026 VP: VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPAN UNIONIN AVARUUSPALVELUVIRASTOSTA JA ASETUKSEN (EU) 2021/696 MUUTTAMISESTA (EUSPA-ASETUSEHDOTUS)

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa.

Tiivistelmä

Avaruusteollisuus on noussut yhdeksi Suomen keskeisimmistä kasvualoista, jonka nähdään tuovan merkittävän vaikutuksen myös kansantalouden sekä työllisyyden kasvuun lähivuosina. Suomi on pystynyt profiloitumaan onnistuneesti New Space -toimialalla, joka kehittyy nopeasti ja haastaa perinteiset toimintamallit. Samanaikaisesti geopoliittisen tilanteen kiristymisen vuoksi avaruustoimintaan liittyy keskeisiä valtiollisia strategisia intressejä. Yrityksille on turvattava vakaa ja ennakoitava toimintaympäristö.

Kannatamme keskeisiltä osiltaan ehdotusta EU:n avaruuspalveluviraston vahvistamisesta sekä sen EU:n avaruuspolitiikan toimeenpanoroolin kasvattamisesta. Tämän voi nähdä tukevan Suomen kaltaisen pienemmän maan teollista ja teknologista pohjaa. Esitämme alla kuitenkin joitakin yksityiskohtaisempia huomioita, jotka on syytä ottaa huomioon viraston roolin ja toiminnan jatkovalmistelussa.

Toimivallan hivuttaminen EU:lle ja EUSPA:lle

Käsiteltävänä olevassa asetusehdotuksessa ei tarkkarajaisesti määritellä eikä edes pyritä määrittelemään EU:n avaruuspalveluviraston (EUSPA) tulevia tehtäviä. Keskeiseltä osiltaan sen tehtävät määriteltäisiin muissa – vasta valmisteilla olevissa – säädöksissä, kuten EU:n avaruusasetus (*EU Space Act*) tai asetus Euroopan kilpailukykyrahastosta (*European Competitiveness Fund, ECF*). Lisäksi EUSPA:n tehtäviä määriteltäisiin lukuisissa muissa avaruusalan valmisteilla olevissa säädöksissä. Vaikka kannatammekin EUSPA-asetusehdotusta, on syytä tunnistaa, että sen sisältämä avoimehko tehtävänmäärittely pitää sisällään myös riskin toimivallan tosialliselle hivuttamiselle EUSPA:lle myös sellaisissa tehtävissä, joita EU:lla ei aiemmin ole ollut. U-kirjelmän perusteella tämän riskin valtioneuvosto on jo tunnistanut.

ECF ja sen onnistunut toimeenpano on yritysten kannalta erittäin merkittävä kysymys. Nyt ehdotuksessa EUSPA:n tehtävät ja rooli ECF:n toimeenpanossa jäävät edelleen epäselviksi. Koska suurin osa EUSPA-asetusehdotuksen vaikutuksista täsmentyy vasta myöhemmän sääntelyn myötä, esitämme, että valtioneuvosto kiinnittää ECF-asetusehdotuksen jatkovalmistelussa erityistä huomiota myös EUSPA:lle siinä asetettaviin tehtäviin.

Teknologiajohtaja Lauri J. Kangas

Instituutioiden roolien selkeys

EUSPA:n roolin kasvaessa on tarkasteltava myös sitä, miten sen kasvava rooli yhteensovitetaan Euroopan avaruusjärjestön (*European Space Agency, ESA*) sekä Euroopan komission kesken. Tuemme valtioneuvoston näkemystä siitä, että EUSPA:n, ESA:n ja komission työnjaon on oltava selkeä ja johdonmukainen, ja että päällekkäisyyksiä on vältettävä.

Erityisesti ESA:n ja EUSPA:n tulee muodostaa toisiaan täydentävä ja yhteentoimiva kokonaisuus, esimerkiksi alla olevalla tavalla:

- ESA:n tehtävänä on vahvistaa eurooppalaista teknologista osaamista ja teollista kapasiteettia.
- EUSPA:n tehtävänä on edistää EU:n avaruuspalvelujen käyttöönottoa, hyödyntämistä ja markkinoiden toimivuutta.

ESA:n ja EUSPA:n työnjaon keskeisesti määrittelee niiden välinen puitesopimus (FFPA). On ilmeistä, että FFPA-sopimukseen kohdistuu päivitystarpeita jo muuttuneen ja edelleen muuttuvan sääntelyn vuoksi. Pidämme tärkeänä, että komissio tunnistaa ja arvioi FFPA-sopimuksen muutostarpeet rinnakkain tämän uudistuksen kanssa, jotta työnjaon epäselvyys ei jää ratkaisematta uuden perustamissäädöksen voimaantullessa.

EUSPA:n tulee tukea Euroopan kilpailukykyä ja teknologista edelläkävijyyttä

Pidämme myönteisenä, että ehdotuksessa EUSPA:n tehtäväksi asetetaan nimenomaisesti avaruusyritysten kasvun, kaupallistamisen ja toimintaketjun loppupään sovellusten sekä dataekosysteemien kehittämisen tukeminen. Jatkovalmistelussa on varmistettava, että näille tehtäville myös osoitetaan riittävät resurssit EUSPA:ssa.

Yrityksille on tärkeää avoin, läpinäkyvä ja tasapuolinen hankintapolitiikka, joka mahdollistaa pk-yritysten ja kaikkien jäsenvaltioiden toimijoiden aidon pääsyn EU:n avaruusmarkkinoille. Samalla EUSPA:n tulee edistää innovaatioita, kilpailukykyä ja uuden avaruusliiketoiminnan kasvua Euroopassa.

EUSPA:n tuleekin edistää EU:n avaruusmarkkinoiden kehittymistä pitämällä eri komponenttien hankinnat mahdollisimman avoimina eri kaupallisille toimijoille. ECF-asetuksen jatkoneuvotteluissa onkin varmistettava, että esimerkiksi EOGS (*Earth Observation Governmental Service*) -hankinnat ja muiden komponenttien hankinnat pysyvät avoimina ja syrjimättöminä.